

PRZEDMIOT: PRZYRODA

KLASA 4

DZIAŁ	Na ocenę niedostateczną uczeń:	Na ocenę dopuszczającą uczeń:	Na ocenę dostateczną uczeń:	Na ocenę dobrą uczeń:	Na ocenę bardzo dobrą uczeń:	Na ocenę celującą uczeń:
POZNAWANIE PRZYRODY	nie opanował nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych	wymienia źródła wiedzy o przyrodzie; <ul style="list-style-type: none"> wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody; podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę. podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować. podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze. wyjaśnia, kiedy jest 	<ul style="list-style-type: none"> określa, co to jest przyroda; podaje po dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę. wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej; wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze. wymienia zasady, których należy przestrzegać, prowadząc doświadczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza. wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza. wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia. opisuje kierunki świata na różny kierunków; określa kierunki świata w terenie. charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi; analizuje zależności 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody. opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu. podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu. opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca. podaje zależności między wielkością 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie. wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski. uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna. konstruuje kompas domowym sposobem według instrukcji i posługuje się nim. wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokretem odbywa się w cyklu dobowym. wyjaśnia przyczyny występowania różnic

		<p>nam potrzebna znajomość kierunków świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca. podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie; wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>wschód Słońca, górowanie Słońca, zachód Słońca.</i> <ul style="list-style-type: none"> wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata. określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca); wyjaśnia pojęcie widnokręgu. <ul style="list-style-type: none"> opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokregiem w zależności od pór roku. 	<p>między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokregiem.</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających pory roku; wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokregiem a długością cienia 	<p>widnokręgu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator.</p> <ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokregiem w dniach rozpoczęcia pór roku. 	<p>w długości drogi Słońca nad widnokregiem, w zależności od pory roku.</p>
<p>ORIENTACJA W TERENIE I POGODA</p>	<p>nie opanował nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest plan; podaje przykłady zastosowania planów. wymienia różnice między planem i mapą; wymienia stałe elementy mapy; odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszycie, np. pudełka od zapalek; wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów. rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej. określa kierunki świata na mapie topograficznej; analizuje mapy topograficzne pod względem liczby zabudowań i innych 	<ul style="list-style-type: none"> szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce. planuje i opisuje trasę wycieczki, określając 	<ul style="list-style-type: none"> wyciąga wnioski dotyczące zależności między zastosowanym pomniejszeniem obiektu a wielkością tego obiektu na planie. podaje przykłady innych map (np. tematycznych) i opisuje ich zastosowanie.

		<p>np. las, szkoła, kościół.</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje plany miast wśród innych map; wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny. wymienia składniki pogody. przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych. przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych. wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą. 	<p>i punktowe, podaje ich przykłady.</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru. odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie; wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe; pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta. opisuje poszczególne składniki pogody. wymienia jednostki pomiaru składników pogody. odczytuje składniki pogody z mapy pogody. opisuje, jak należy 	<p>elementów.</p> <ul style="list-style-type: none"> planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela. rozdziela opady i osady atmosferyczne. odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych. określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju. opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżycy. 	<p>kierunki świata;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie topograficznej. orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie; opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji zabytków itp. na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki. na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe. rozdziela pory roku 	<ul style="list-style-type: none"> szkicuje trasę ze szkoły do domu, uwzględniając kierunki świata, bez korzystania z mapy. rozdziela przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie. przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji opisanych przez nauczyciela. przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej. opisuje zasadę działania piorunochronu.
--	--	---	---	--	--	--

			zachować się podczas burzy.		na podstawie wybranych map pogody. • opisuje zjawisko tęczy.	
JA I MOJE CIAŁO	nie opanował nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje. • wymienia funkcje szkieletu; • wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; • określa rolę układu mięśniowego w organizmie. • omawia rolę układu pokarmowego. • omawia rolę układu oddechowego. • wymienia główne funkcje krwi. • wskazuje na planszy układ nerwowy; • nazywa podstawowe elementy układu nerwowego. • wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; • wymienia główne układy narządów organizmu człowieka. • wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; • wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości. • wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy. • wskazuje na schematach budowy układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka. • wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; • wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka. • opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka. • uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta. • opisuje rodzaje naczyń krwionośnych. • omawia części układu nerwowego. • wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych. • wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami. • wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje. • opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach. • na podstawie ryciny omawia budowę serca. • wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek. • określa rolę poszczególnych narządów w układzie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje hierarchiczność struktury organizmu. • omawia budowę i funkcjonowanie stawu. • opisuje rolę ślinianek, wątroby i trzustki. • wykazuje związek między budową a rolą krtani. • wyjaśnia, dlaczego krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka. • uzasadnia, dlaczego układ nerwowy odgrywa kluczową rolę w organizmie. • uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego do pełnionych

		<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. • opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania. • wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; • podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok. • podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci. 	<p>tworzące go narządy i podaje ich nazwy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę serca. • omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu. • określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. • wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców. • opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; • uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych. • omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia; • podaje przykłady 	<p>rozrodczych kobiety i mężczyzny.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania. • wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji; • podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu. • wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę. • opisuje poprawne zasady mycia zębów. 	<p>rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etap dojrzewania. • uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi. • wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka. 	<p>funkcji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony. • opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów. • proponuje i przeprowadza doświadczenie przedstawiające niszczenie szkliwa nazębnego.
--	--	--	--	---	---	---

			ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy.			
JA I MOJE OTOCZENIE	nie opanował nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych. odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie. wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego. wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; opisuje podstawowe sposoby zapobiegania 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy stany skupienia substancji. na podstawie instrukcji omawia sposób postępowania się środkami czystości. podaje przyczyny uszkodzeń skóry; opisuje objawy złamania kości. uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną; podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi. podaje przykłady zwierząt jadowitych. wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i>; wyjaśnia, co to jest uzależnienie. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się. uzasadnia celowość umieszczania symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych. podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę. wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych. podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi. podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji. interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi. podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem; wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry. opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych. wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje właściwości ciała w zależności od rodzaju substancji, z jakiej zostało wykonane. określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych. wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy. omawia ogólnie zasadę działania szczepionki. wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: <i>alergia</i>, <i>alergolog</i>. uzasadnia konieczność zachowania postawy

		<p>chorobom zakaźnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia typowe objawy alergii; opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą. wskazuje sposoby odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków. wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia; wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków. 	<p>zachowań asertywnych wobec presji otoczenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne. uzasadnia stwierdzenie: <i>Ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i> 	<p>należy zachować szczególną ostrożność.</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka. wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka; uzasadnia stwierdzenie: <i>Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych.</i> 	<p>antyalkoholowej i antynikotynowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>Wytyczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.</i>
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	nie opanował	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady elementów przyrody ożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są skały i minerały; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady gospodarczego wykorzystania 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje pochodzenie skał; wyjaśnia

<p>NAJBLIŻSZEJ OKOLICY</p>	<p>nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych</p>	<p>i nieożywionej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe). • wymienia formy ukształtowania terenu; • wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie). • wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych. • rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy; • rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy. • wyjaśnia, co to jest las; • wymienia funkcje lasu; • podaje 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce. • rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu. • podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta. • wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym; • wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej; • wskazuje pień i koronę drzewa. • omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu. • podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu. • podaje przykłady 	<p>ożywionej i nieożywionej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je; • wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział. • wskazuje i nazywa elementy pagórka; • rozpoznaje zbocza łagodne i strome; • wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej. • podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych. • podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy. • wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym. • opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu; 	<p>surowców mineralnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady surowców jubilerskich. • rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie. • podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniolumbnych. • podaje, które rośliny są nazywane bylina mi. • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>buczyna, bór, las mieszany</i>. • wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; • wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie. • uzasadnia, że rośliny 	<p>powstawanie skał osadowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi). • charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu; • rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną. • wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach. • podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi. • prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie.
----------------------------	--	--	--	---	--	--

		<p>podstawowe zasady zachowania się w lesie.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy roślinności w lesie; podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących. rozdziela cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów. na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu. podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka. wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; wymienia produkty otrzymywane 	<p>znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka.</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych. rozdziela typowe rośliny łąkowe. rozdziela zboża uprawiane w Polsce; nazywa rośliny oleiste; podaje przykłady roślin warzywnych. podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych; omawia wykorzystanie wód płynących i stojących. wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym. podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż ryby) żyjących 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów. uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywnym. uzasadnia, że budowa roślin stanowi przystosowanie do samożywnego odżywiania się. rozdziela zwierzęta żyjące na łące. określa cel tworzenia pól uprawnych; opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin. wyjaśnia pojęcia: <i>bagna, staw, jezioro</i>; wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; opisuje rzekę w najbliższej okolicy. wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie. omawia strefy 	<p>to organizmy samożywny.</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowań zwierząt do odżywiania się pokarmem płynnym. rozdziela rośliny jednoroczne i byliny. wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką; opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych. rozdziela w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; wyjaśnia, co to jest nurt rzeki; opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozdziela je w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków. opisuje ogólnie proces fotosyntezy. wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem. rozdziela łąki naturalne i stworzone przez człowieka. wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste. charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe; opisuje skutki powodzi; opisuje działalność rzeki (żłobienie
--	--	--	---	---	---	---

		<p>z ziemniaków i buraków cukrowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia wody występujące w najbliższej okolicy; podaje przykłady wód płynących i stojących. wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne. podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce. 	w Polsce.	występowania roślin w jeziorze.	<ul style="list-style-type: none"> opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby. określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie. 	<p>koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne).</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego. na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie.
KRAJOBRAZ NAJBLIŻSZEJ OKOLICY	nie opanował nawet w minimalnym stopniu wymagań programowych	<ul style="list-style-type: none"> opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi; wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz. wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego. podaje przykłady krajobrazów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i czym zajmowali się ludzie; omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka. charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; porównuje krajobraz miejski i wiejski; opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych. uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku. opisuje wybrany typ 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych. porównuje 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.; wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu. definiuje pojęcia: <i>krajobraz rolniczy</i> i <i>krajobraz miejski</i>. wyjaśnia różnice między pojęciami

		<p>antropogenicznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy. wymienia formy ochrony przyrody w Polsce; podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie; opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego; podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. rozdziela aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy. charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce, wyjaśnia co oznacza skrót LOP. 	<p>krajobrazu antropogenicznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje krajobraz najbliższej okolicy. podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce; wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór. 	<p>krajobrazy rolnicze nizinne i górskie;</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje krajobrazy dużego i małego miasta. uzasadnia przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym. wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości. opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody. 	<p><i>rewitalizacja i rekultywacja.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych. uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.
--	--	---	--	--	--	--